

ÅSELE KOMMUN

Inledande kartläggning av luftkvalitet

Åsele kommun

Miljöenheten
Sofia Sparrfeldt
2017-06-14

Kartläggningens syfte

Varje kommun är skyldig att kontrollera sin luftkvalitet i relation till de svenska miljö kvalitetsnormerna (MKN) (se bilaga 1) och utvärderingströsklarna, samt att årligen rapportera in kontrollresultatet till det av Naturvårdsverket utsedda Datavårdskapet för luftkvalitet.

Minimikravet för kontroll av luftkvalitet är att redovisa en objektiv skattning (om man inte mäter eller modellerar luftkvaliteten). I de fall där tillräcklig information om luftkvaliteten saknas i en kommun ska en inledande kartläggning av halterna genomföras för att kunna avgöra vilket kontrollförfarande som gäller för de respektive föroreningarna.

Generella ställningstaganden

Nedan redovisas generella ställningstaganden som gjorts i samband med kartläggningen.

Urban bakgrund

Senast Åsele kommun genomförde mätning av luftkvalitet var under vintern 1997/1998 och då mättes VOC och sot. Mätningen har skett i den centrala delen av kommunens centralort, Åsele. Uppmätta halter redovisas nedan:

	6månmedel	Maxmånads	Maxdygns	Medelvärde
Sothalt ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	4,2	10,2	116,0	
Bensen ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)				2,4

Tungmetaller

I en nationell kartering och analys av utsläppskällor och genomförda mätningar av tungmetaller har Naturvårdsverket bedömt att halterna sannolikt ligger långt under den nedre utvärderingströskeln i Sverige, förutom i närheten till de allra största utsläppskällorna¹. MKN och utvärderingströsklarna för arsenik, kadmium, nickel och bly bedöms därför inte överskridas då det inte finns några större utsläppskällor av dessa ämnen inom Åsele kommun eller inom intilliggande kommuner.

Svaveldioxid

I en nationell kartering och analys av utsläppskällor och genomförda mätningar av svaveldioxid har Naturvårdsverket bedömt att halterna av svaveldioxid sannolikt ligger långt under den nedre utvärderingströskeln i Sverige även i närheten av de allra största utsläppskällorna². MKN och utvärderingströsklarna för svaveldioxid bedöms därför inte överskridas i Åsele. Denna bedömning styrks av de resultat som redovisas i Lyckseles mätningar från 2003 i urban bakgrund ($0,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$, årsmedelvärde), där halterna klart underskrider MKN, utvärderingströsklar och tröskelvärden. Dessa mätningar bedöms även

¹ Appendix B i *Objective Estimation for Air Quality Assessment in Sweden* Matthew Ross-Jones, Johan Genberg och Helena Sabelström, Naturvårdsverket.
http://cdr.eionet.europa.eu/se/eu/aqd/c_preliminary/envwmedrq/Objective_Estimation_for_Air_Quality_Assessment_in_Sweden.pdf

² Appendix A i *Objective Estimation for Air Quality Assessment in Sweden* Matthew Ross-Jones, Johan Genberg och Helena Sabelström, Naturvårdsverket.
http://cdr.eionet.europa.eu/se/eu/aqd/c_preliminary/envwmedrq/Objective_Estimation_for_Air_Quality_Assessment_in_Sweden.pdf

vara representativa för halter av svaveldioxid i Åsele, om än en överskattning då Lycksele har fler hushåll i tätorten och högre årsdygnstrafik.

Kolmonoxid

Uppmätta halter av kolmonoxid i Sverige har generellt sett varit mycket låga och långt under den nedre utvärderingströskeln, även i de mest trafikerade miljöerna i de största städerna där halterna sannolikt är högst³. Förhållandena i Åsele skiljer sig gentemot övriga Sverige genom att det är en liten tätort med en låg årsdygnstrafik och därför bedöms det högst osannolikt att MKN och utvärderingströsklarna för kolmonoxid överskrids.

PM₁₀ och PM_{2,5}

Vägtrafiken bedöms vara den huvudsakliga källan till partiklar i luften. En fördjupad bedömning av normerna för partiklar görs under avsnittet vägtrafik.

Kvävedioxid

Vägtrafiken och värmeverk bedöms vara den huvudsakliga lokala källan till kvävedioxid i luften. En fördjupad bedömning av normen för kvävedioxid görs under avsnitten vägtrafik och värmeverk.

Bensen

Vägtrafiken bedöms vara den huvudsakliga källan till bensen i luften. En fördjupad bedömning av normen för bensen görs under avsnittet vägtrafik.

Bens(a)pyren

Vedeldning bedöms vara den huvudsakliga källan till bens(a)pyren i luften. En fördjupad bedömning av normen för bens(a)pyren görs under avsnittet lokal småskalig vedeldning.

Ozon

Ozon bildas i sekundära processer och har alltså inte några direkta lokala källor. Naturvårdsverket ansvarar för kontroll av marknära ozon i Sverige. Uppgifter om marknära ozon i Åsele kommun tas fram inom Naturvårdsverkets nationella miljöövervakningsprogram med SMHI:s MATCH-modell. Här redovisas bland annat antalet dagar där MKN för ozon på 120 µg/m³ överskrids. För området kring Åsele bedöms att det inte har överskridits vid någon dag under 2015. För 2014 anges att MKN överskridits 1-2 dagar⁴.

Fördjupade bedömningar

Vägtrafik

Vägtrafik bedöms påverka miljö kvalitetsnormerna NO₂, PM₁₀, PM_{2,5} och bensen. Vägtrafiken inom Åsele redovisas nedan. Några luftmätningar har inte gjorts i gaturum i Åsele utan de bedömningar som görs nedan görs utifrån en kombination av beräkningar och jämförelser med genomförda mätningar i Lycksele och Strömsund. I bedömningarna tas också hänsyn till gaturummens utformning.

---

³ Appendix A i *Objective Estimation for Air Quality Assessment in Sweden* Matthew Ross-Jones, Johan Genberg och Helena Sabelström, Naturvårdsverket.
http://cdr.eionet.europa.eu/se/eu/aqd/c_preliminary/envwmedrq/Objective_Estimation_for_Air_Quality_Assessment_in_Sweden.pdf

⁴ Nationell miljöövervakning med MATCH Sverigesystemet – utvärdering och resultat för åren 2013-2015, nr 2017/15, SMHI

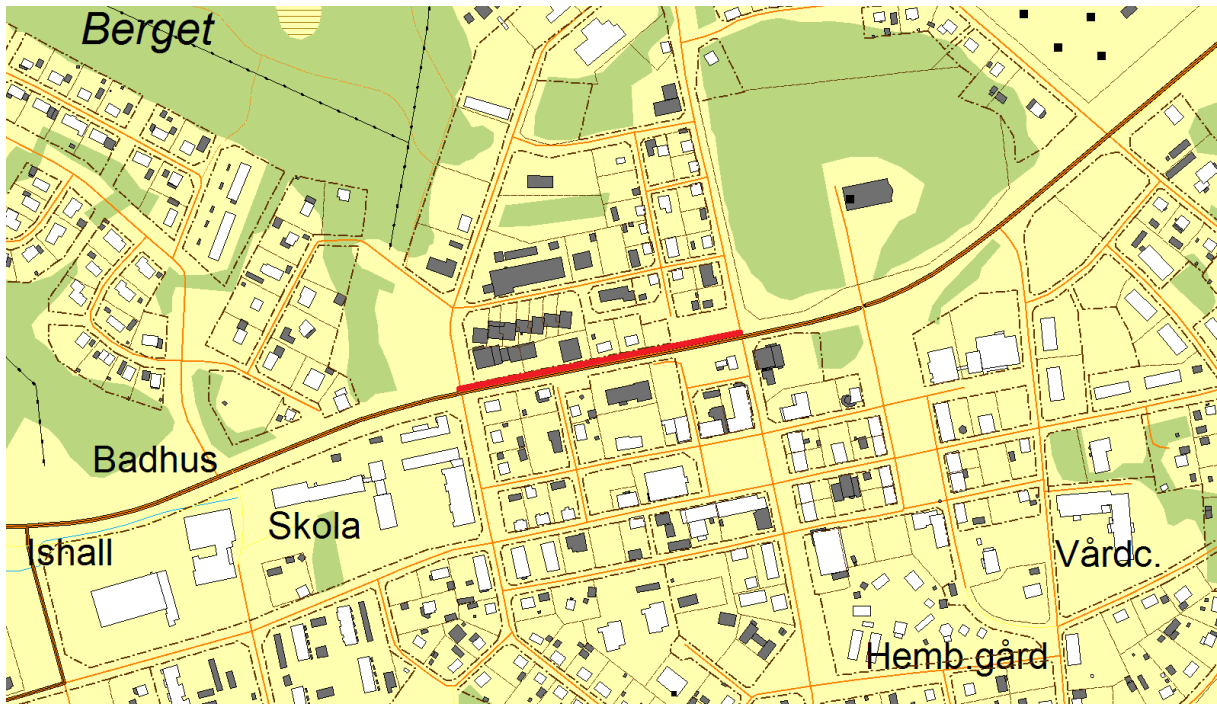
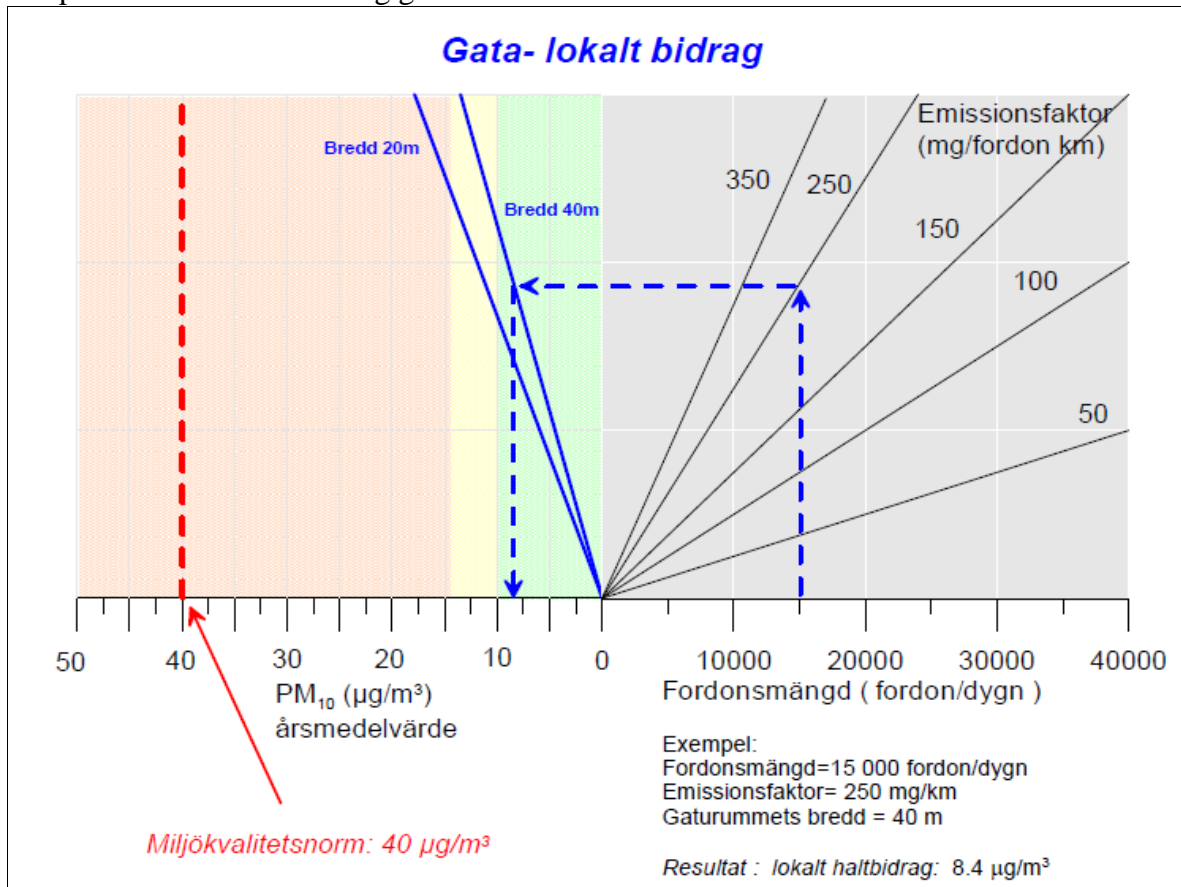

Bild 2 Norra vägen rödmarkerad

Modellberäkningar

För partiklar har en beräkning genomförts utifrån nedanstående tabell.

Tabell 1⁵

⁵http://www.naturvardsverket.se/PageFiles/68895/Dag%2010_Kartl%c3%a4ggning%20och%20Objektiv%20skattning_Johan%20Genberg.pdf

Indataparametrar för modellberäkningen:

Årsdygnstrafik	2 500 (2015)
Emissionsfaktor	350 mg/fordon km
Gaturumsbredd (m)	30
Lokala haltbidraget	2,5 µg/m ³

Beräknade halter av PM₁₀ efter Norra vägen understiger MKN. Uppmätta halter av PM₁₀ i Strömsund år 2002 (medelvärde, vinterhalvår: 11,2 µg/m³) ligger långt under MKN och Strömsund har en högre årsdygnstrafik än Norra vägen varför bedömningen görs att halten PM₁₀ sannolikt underskrider MKN med betryggande marginal vid Norra vägen.

Under januari-mars 2007 mättes PM_{2,5} i Lycksele. Resultatet från mätningen visade ett medelvärde på 19,7 µg/m³. Eftersom Lyckseles har en högre årsdygnstrafik än Norra vägen bedöms att Norra vägen inte överskrider, varken Lyckseles halter eller MKN för partiklar.

Bedömning av halterna bensen i gatumiljö

Vintern 1997/98 genomfördes mätningar av VOC (bl.a. bensen) och sot i Västerbotten. Åsele kommun hade vid den mätningen ett medelvärde för bensen på 2,4 µg/m³ under mätperioden. Kommunen bedömer att MKN inte överskrider för bensen.

Bedömning av halterna av NO₂ i gatumiljö

Jämförelse har gjorts med gaturumsmätningar av NO₂ som gjorts i Lycksele 2003. Resultatet var 15,7 µg/m³ (dygnsmedelvärde). Eftersom trafikflödet i Lycksele är större än Norra vägen bedöms att MKN inte överskrider för NO₂ i Åsele kommun.

Punktutsläpp

Värmeverk

Fjärrvärmeverket ligger ca 1,3 km från Åsele centrum och ca 400 meter från närmsta bostadshus. I verket eldas flis eller olja. Emissionen av NO_x under 1996 uppgick till 6 600 kg och emissionen av SO₂ 9 500 kg⁶. I dagsläget finns inga indikationer att värmeverket orsakar störning. Anläggningen är idag en anmälningspliktig C-verksamhet enligt miljöbalken. Det finns inget som tyder på att verket har någon betydande påverkan på luftkvaliteten i omgivningen.

Bedömning

Fjärrvärmeverket påverkar inte att MKN eller utvärderingströsklarna i Åsele överskrider.

Övrig industri

I Åsele finns inga industrier med stora luftutsläpp.

---

⁶ Länsstyrelsen i Västerbottens läns meddelande: Luftmiljön i Västerbottens län nr 8/1998, bilaga 4

Bedömning

Den industri som finns i Åsele bedöms inte påverka att MKN eller utvärderingströsklarna överskrids.

Lokal småskalig vedeldning

Småskalig vedeldning bedöms vara den dominerande källan till bens(a)pyren. Andelen hushåll som byter uppvärmningsalternativ från olja och vedeldning till fjärrvärme och främst värmepumparslösningar har under de senaste åren ökat stadigt.

SMHI:s rapport Identifiering av potentiella riskområden för höga halter av bens(a)pyren – Nationell kartering av emissioner och halter av B(a)P från vedeldning i småhusområden redovisar dessa årsmedelvärden av B(a)P beräknats för Åsele kommun⁷:

Högsta värde (normalår): 0,26 ng/m³

Ytmedelvärde (normalår): 0,08 ng/m³

Bedömning

Vedeldning bedöms inte medföra att MKN eller utvärderingströsklarna för bens(a)pyren överskrids.

Sammanfattande bedömning

Utifrån det som redovisats i kartläggningen görs bedömningen att MKN och utvärderingströsklarna inte överskrids i Åsele kommun. Något behov av kontinuerliga mätningar bedöms därför inte föreligga. Kontrollförfarande som Åsele kommun omfattas av enligt lagstiftningen för luftkvalitet är därför objektiv skattning eller modellberäkning.

---

⁷ Meteorologi nr 159, 2015

Miljökvalitetsnormer för skydd av människors hälsa

I luftkvalitetsförordningen (2010:477) återfinns de svenska miljökvalitetsnormerna för utomhusluft. Normerna bidrar till att skydda människors hälsa och miljön samt att uppfylla krav i EU-direktiven 2008/50/EG och 2004/107/EG.

Tabellen ger en översikt av de gräns- och målvärden för miljökvalitetsnormerna för utomhusluft som syftar till att skydda människors hälsa. Kommunerna ansvarar för kontrollen av dessa, med undantag för ozon och partiklar (PM_{2,5} – exponeringsminskningsmålet).

För människors hälsa		Gränsvärdesnorm/"skallnorm" (G) eller målsättningsnorm/"börnorm" (M)		
Förorening	Medelvärdesperiod	MKN-värde	Antal tillåtna överskridanden per kalenderår	Tid för uppfyllelse
NO ₂	Timme	90 µg/m ³	175 h ¹	2006 (G)
	Dygn	60 µg/m ³	7 dygn	
	År	40 µg/m ³	-	
SO ₂	Timme	200 µg/m ³	175 h ²	1998 (G)
	Dygn	100 µg/m ³	7 dygn	
CO	8 h	10 mg/m ³		2005 (G)
Bensen	År	5 µg/m ³		2010 (G)
Partiklar (PM ₁₀)	Dygn	50 µg/m ³	35 dygn	2005 (G)
	År	40 µg/m ³		
Partiklar (PM _{2,5})	År	25 µg/m ³		2010 (M)
		25 µg/m ³		2015 (G)
Partiklar (PM _{2,5}) – exponerings- minskning	År	% minskning ¹³		2020 (M)
				2015 (G)

		20 µg/m ³		
Bens(a)pyren	År	1 ng/m ³		2012 (M)
Arsenik	År	6 ng/m ³		2012 (M)
Kadmium	År	5 ng/m ³		2012 (M)
Nickel	År	20 ng/m ³		2012 (M)
Bly	År	0,5 µg/m ³		1998 (G)
Ozon	8 h	120 µg/m ³		2010 (M)